

Упереджувана передмова

*«Я не поет і не історик, ні —
Я — піонер з сокирою важкою».*

Микола Куліш

Кожне покоління борців за самостійність і незалежність України творило державний суверенітет у свій, зрозумілий для них та властивий рівню розвитку і насильству, спосіб, використовуючи різноманітні форми (легальні і нелегальні; мирні і збройні).

З позицій сьогодення можна оцінювати правильність обраних шляхів, форм, методів і способів виборювання України, але лише з позицій сьогодення. Та все ж варто визнати і віддати їм належне, — вони боролися, вони не були байдужими ні до свого минулого, ні до теперішнього, а тим паче до майбутнього. І так щоразу, кожне покоління українців має себе задекларувати на сторінках Великої Історії.

Змушений констатувати факт: відбувається не об'єднання українця і держави, а їх протистояння. Щось тут чуже, привносне з попередньої епохи. Впродовж 600 років українці виживали на своїх етнічних землях, але в межах чужих імперій: Османської, Австро-Угорської, Російської. Ще й нині значна частина земель знаходиться на території сусідніх держав.

Як правило, з політичних причин чимало етнічних українських земель було включено до складу Польщі, Чехо-Словаччини, Угорщини, Румунії, Росії. Зокрема, до названих країн відійшли значні українські історико-географічні території, включно з населенням (Холмщина, Підляшшя, Лемківщина, Надсяння, Пряшівщина, Мармарощина, Придністров'я, Вороніжчина, Курщина, Стародубщина, Білгородщина, Берестейщина, Турівщина, Пінщина тощо).

Окрім забуття історії українців і самих українців за межами нинішньої України в самій Україні превалують недовіра, підозра, приниження, винищення. Це неповний перелік термінів, які супроводжують виживання українців. А відтак, внутрішньою українською «національною ідеєю» у нас досі є сумнозвісна «моя хата скраю» та «своя сорочка ближче до свого тіла», бо «державне тіло» представлене, на жаль, не українцями, а зденационалізованим, зкурвленим елементом. На це чомусь «забувають» звертати свою увагу як дослідники, так і високі державці. Здебільшого жорсткій життєвій логіці державотворення протиставляють відвічні історичні плачі.

Вимагати зараз, щоб українець став любити свою державу, — наївне бажання і даремні сподівання. Тим паче, що державу і державні структури очолюють ті самі люди по крові, а головне по духу, що й до проголошення самостійності України.

Держава, яка не спромоглася:

- провести люстрацію;
- засудити злочини і злочинців;
- захистити українців;
- заборонити антиукраїнські ідеології на власній території, включаючи комунізм, сіонізм, великодержавний російський шовінізм;
- здійснити кадрову політику і підготувати нову плеяду державних управлінців за принципами трьох «п»: патріотизм, професіоналізм, порядність;
- провести першочергові реформи,
- завжди буде наступати на власний «хвіст».

В умовах реальної відсутності національної еліти, національних лідерів, політичної волі державців гостро відчувається потреба національної ідеї¹ й державної ідеології. Саме відсутність державної ідеології, як і Держави Української в цілому, відсутність державни-

---

¹ По суті в Україні ми маємо рівноцінно представлені дві державні ідеології (лібералізм і демократизм), до яких «нахиляють» усіх українців: і свідомих, і не-свідомих.

цьких настроїв серед населення створила необхідні і достатні умови для виродження українців. Процес взаємозв'язаний і взаємозалежний, має причинно-наслідковий зв'язок.

У сьогоднішніх умовах національна ідея українців твориться в межах історичного пострюриківського періоду зі спробами пов'язати благословення апостола Андрія Первозванного Київських Гір.

На щастя, наша історія значно глибша і значно ширша її територіальних означень. І заперечення її, небажання досліджувати її, незнання, невіра в неї, невміння скористатися тим величезним надбанням Предків ще не означає, що її не було і нема у нас, — сучасних носіїв прадавніх традицій і чеснот.

Скіфи... Гуни... Анти... Чого варті лише одні назви, щоб викликати бурю позитивних і негативних емоцій. На жаль, щодо українського прадревнього коріння діє правило: "Quod non est in actis, non est in mundo" (чого нема в документах, того нема на світі). Щоправда, наші документи — це Ми і Наші землі (Трипілля і Трипільська культура, Черняхівська культура тощо, які збереглися). А Змійові вали (довжина 2000 км., ширина — 15-20 м., висота — 10-15 м.) — це той фортифікаційний, інженерний витвір (II ст. до н.е. — III ст. н.е.), що притягає до себе увагу не лише своїми грандіозними розмірами, а й роздумами щодо форм державного управління.

Скільки ж треба було мати здорової робочої сили, техніки, допоміжних служб аби здійснити цей витвір?

Яку систему державного управління треба було для цього мати: централізовану чи децентралізовану?

Хто був той Правитель і яким чином здійснювалося управління? На які ресурси, сили внутрішні чи зовнішні спирався він у своєму правлінні і чи була домінантною теза «опора на власні сили»?

На ці та інші запитання ще належить відповісти дослідникам: як розв'язувати свої і не свої проблеми, замулені історичними перекастами та історико-ідеологічним сміттям сьогодення.

Проблема реанімації власної історії потребує владної підтримки, як і підтримки у проведенні послідовного курсу реформ старої

колоніально-імперської системи, в якій ментально та ідеологічно перебуває Україна.

На жаль, нема ані курсу, ані реформ; не все так гладко виходить, як бачилося на кожній із інаугурацій чергових президентів. Проблеми (внутрішні і зовнішні), які накопичувалися впродовж багатьох років, а деякі і століть, не знаходять належної політичної волі до їх розв'язання. Скажімо в ділянці зовнішніх проблем, підтримка ефективних ініціатив у реформуванні державного управління і суспільства в цілому зводиться до пресловутої фрази, яку не один раз під завісу вже виконаних обіцянок Україною Захід і зокрема держдепартамент США заявляв: «це ваші проблеми». По суті з позицій сили, а не попередніх домовленостей та словесних обіцянок виходять «стратегічні» до України партнери.

Я не тішу себе і ніколи не розраховував на західну підтримку. Опора на власні сили, — таким має бути кредо Української влади.

Та все ж. Споглядаючи роки незалежності України, напрошується певна періодизація «кидків» України і тих «державців», що постійно орієнтуються чи то на підтримку Росії, чи то ЄС, чи то США. І чи не складається, Читачу, у тебе враження, що окрім Європейського Союзу, до берегів якого так прагнуть пристати наші «державці», і окрім Росії, яка маніакально хоче (збоченка!) Україну, появились організації (Міжнародний валютний фонд, Світовий банк), які в порядку експерименту на глобальному рівні спробують de-facto здійснити зовнішнє управління внутрішнього життя українців? Питання відкрите.

З перших років «самостійності» пішли «інвестиції», кредити: непотрібний металобрухт та пластмаси, застарілі технології, прострочені, залежані товари, «ніжки буша», що не мають збуту на своїх територіях. Відтак, підрив вітчизняного виробника — легка, харчова промисловості, сільське господарство занепадають. Перетворення країни на сировинний додаток до західних ринків. Будь-які серйозні спроби проникнення на ринок високотехнологічних продуктів або ж створення подібних аналогів у себе «демократично» присікаються.

Скорочення звичайного озброєння і ліквідація ядерної зброї, включаючи сюди і тактичні арсенали (!) – обіцяної компенсації Україна не отримала. Американська сторона, всупереч двохсторонній угоді від 25 жовтня 1993 р., припинила фінансування заходів щодо ліквідації стратегічної зброї України. Україна залишилася один на один з проблемою утилізації й переробки твердого палива, хоча саме ці витрати зобов'язувалися профінансувати США.

Закриття Чорнобильської АЕС, – теж обіцянки щодо фінансування. Нічого не дали з обіцяного щодо добудови Рівненської та Хмельницької АЕС, об'єкт «укриття» тощо.

Бушерський проект в Ірані. Постачання атомних турбін на Бушерську АЕС і їх обслуговування з боку харківського «Турбоатома» надихало на великі перспективи співробітництва: збут своєї промислової та сільськогосподарської продукції, участь у газових проектах. Все це розбилося об обіцянки держсекретаря США М.Олбрайт, яка дала слово допомогти «Турбоатому» в обмін на міжнародну коаліцію держав щодо Ірану. Слово дала...

Натомість росіяни перехопили Бушерський проект в Україні і на цьому виграли.

Згадайте «Тузлу» і загрози з боку глави адміністрації президента РФ Волошина скинути на Україну атомну бомбу. Це вже сильніше, ніж попереднє «мочить в сортірах». І як відреагував «Ядерний клуб» із своїми гарантіями територіальної цілісності України? Аж ніяк. У рот води набрали, наче.

І з газовою війною проти України та сама ситуація. От вам і стратегічні партнери і гаранті.

Безперечно, особливу державну увагу у процесі критичного перегляду внутрішньої і зовнішньої політики слід приділити інвентаризації наших ресурсів, стратегічних партнерств. В умовах, коли Україна реально не може отримати те, що обіцялося, є очевидним відмовитися від використання механізму одностороннього обслуговування інтересів «стратегічних партнерів». Останні часто очікують від України ледь не автоматичної згоди щодо всіх без винятку важ-

ливих для них питань без будь-яких видимих і відчутних політичних чи економічних компенсацій.

Але це можливо за умов міцної, консолідованої Української влади, об'єднаної національною ідеєю та українськими національними інтересами.

Важко пригадати бодай один випадок, коли б наші стратегічні партнери (країни, зауважте, аж ніяк не бідні) пішли нам назустріч і реально врахували наші інтереси, та ще й на шкоду собі, як це зробили ми, відмовившись від Бушерського проекту. Виняток становить, мабуть, тільки Польща, яка свідомо відмовилася будувати газопровід в обхід України, зазнавши при цьому істотних економічних збитків, але надавши нам життєво важливий для перепочинку час. У цілому нам ще потрібно навчитися демонструвати свою дружбу й надійність без шкоди для власних інтересів.

І наостанок. Природно, що є «народні президенти» і що вони роблять українські помилки. Природно, що є «5-та колона» в Україні. Природно, що будуть тривати процеси боротьби. Неприродно, щоб українці вкотре програли.

Україні і українцям потрібні перемоги: великі і малі, але постійні як щодо ворогів, так і щодо самих себе і над собою. Якщо цих перемог не творить нинішній істеблішмент, то, очевидно, залишиться для нас девіз: «Яка б влада не прийшла, нам своє робить... Україну українською!»